

VESNA MUŠETA-AŠČERIĆ

Nastava historije na Odsjeku za historiju Filozofskog fakulteta u Sarajevu

Odsjek za historiju na Filozofskom fakultetu u Sarajevu ima nezamjenjivu ulogu u obrazovanju kadrova za izvođenje nastave historije. Na odsjeku za historiju obrazuju se budući nastavnici, profesori i naučni radnici. Obrazovanje kadrova za nastavni proces u osnovnim i srednjim školama odvija se od šk. 2005/2006 godine, po Bolonjskom sistemu, na tzv. dodiplomskom studiju koji traje tri godine, i diplomskom dvogodišnjem studiju. Po ranije važećim nastavnim planovima i programima nastava se odvijala u okviru četverogodišnjeg studija, te dvogodišnjeg postdiplomskog studija.

Analizirajući ranije nastavne planovi i programe i poredeći ih sa bolonjskim, može se zaključiti da je došlo do povećanje broja predmeta unutar nastavnih oblasti, koji su proizašli iz nastavnih oblasti, te time do znatno većeg opterećenja kako nastavnika, tako i studenata.

Gradivo četverogodišnjeg studija valjalo je sada uklopiti u novi trogodišnji sistem studiranja. U isto vrijeme pored norme koju je propisao kanton (norma nastavnika je 4 do 6 odnosno 8 sati sedmično, a saradnika 12 sati sedmično), gotovo svi nastavnici i saradnici imaju broj časova preko te propisane norme. Sa povećanjem broja predmeta nastavnici i saradnici su više angažovani u nastavnom procesu, pa imaju malo vremena kojeg mogu koristiti za bavljenje naučnim radom.

Kada je riječ o ispitima po bolonjskom sistemu studiranja, studenti na Odsjeku za historiju dva puta u semestru, u toku jedne sedmice, imaju provjere znanja u vidu testova za sve semestralne predmete. Imajući u vidu da se u okviru jednog semestra studenti slušaju po sedam i više predmeta, rezultati provjere znanja nisu zadovoljavajući. Osim toga, u junu studenti imaju ispitni rok kada polažu kompletno gradivo, a u julu popravni ispitni rok. I pored toga skoro svaki put ima zahtjeva za dodatne ispitne rokove koje bolonja ne prepoznaje.

Nakon trogodišnjeg dodiplomskog studija, studenti dobivaju prvi univerzitetski stepen po bolonjskoj deklaraciji, bachelor. Sa završenim dodiplomskim studijem studenti historije se mogu zaposliti u osnovne i srednje stručne škole, sve osim gimnazija. Sa ovim zvanjem definitivno je ukinuto zvanje profesora historije koje su kandidati sticali nakon ranijeg četverogodišnjeg studija.

Dalji nastavak školovanje danas se odvija na drugom dvogodišnjem ciklusu studija, tzv. master studiju koji podrazumijeva dva usmjerenja, nastavni i naučni smjer. Po prvom usmjerenju student dobiva naziv magistar historije nastavni smjer, a po drugom magistar historije naučni smjer. Prvi je osposobljen za rad u nastavi, prvenstveno u gimnaziji, a drugi za naučno-istraživački rad. Ranije je to bio postdiplomski dvogodišnji studij, kojeg je student upisivao nakon četvorogodišnjeg studija historije, sa kojim je kandidat sticao naziv magistra historijskih nauka. I ovaj naziv se gubi novim sistemom studija. To je sada, nakon trogodišnjeg prvog ciklusa studija, drugi ciklus studija nakon kojeg se brani diplomski rad (ne magistarski rad kao ranije). Treba reći da osim razlike u zvanjima, velika je razlika između ranijeg magistarskog rada od bolonjskog diplomskog rada, ne samo u obimu nego i stepenu obrađenosti teme, što uostalom i sam naziv govori.

Od iduće godine starta po novom nastavnom planu i programu i postdiplomski, doktorski studij u trajanju od tri godine. Razvoj historijske nauke u BiH Odsjek za historiju ranije je usmjeravao upravo preko postdiplomskih i doktorskih studija, što je težnja i po novom nastavnom planu i programu.

Diplomski studij podijeljen je hronološki na oblast starog, srednjeg i novog vijeka, a sadržajno pokriva svjetsku, evropsku i BiH historiju. Za razliku od ovog, doktorski studij, koji je također koncipiran hronološki, okrenut je ka nacionalnoj historiji pa su na doktorskom studiju planirana usmjerenja:

1. Prostor BiH u kontekstu antičke Evrope i Mediterana,
2. Historija srednjovjekovne Bosne,
3. Historija BiH u osmanskome periodu 1463-1839,
4. Historija BiH u 19. i 20. stoljeću.

Po završetku doktorskih studija doktoranti će biti osposobljeni za uključivanja u nastavni procese i naučno-istraživački rad na visokoškolskim, naučnim i drugim institucijama u Bosni i Hercegovini i van Bosne i Hercegovine.

Ustvari, primjena bolonskih principa studiranja treba da omogući svestranije obrazovanje, efikasniju pripremu za budući rad u nastavi ili nauci, te prohodnost kroz različite evropske studije.

Ima mišljenja da se požurilo sa uvođenjem bolonjskog sistema studiranja u Bosni i Hercegovini što je bilo motivirano namjerom ubrzanog priključenja evropskom sistemu visokog obrazovanja. Bez obezbjeđenja odgovarajućih uvjeta pokazalo se da se u taj proces zaista ušlo prebrzo. U toku primjene Bolonjskog sistema studiranja nailazilo se na niz nejasnoća koje su rezultirale izmjenama i dopunama nastavnog plana i programa 2008/2009. godine. Tu se također postavljalo i pitanje tumačenja bolonjskog sistema studiranja, pa se dešavalo da jedan problem bude različito tumačen.

Osobito se to odnosi na sistem ocjenjivanja koji je uveliko drukčiji od ranijeg načina ocjenjivanja, a razlikuje se i na samom Filozofskom fakultetu od odsjeka do odsjeka.

Kao poseban problem pojavljuje se činjenica da studij historije više nije atraktivan kao što je to bio ranije. To se vidi po profilu upisanih studenata kojih je vrlo malo sa završenom gimnazijom. Uglavnom su to učenici sa završenim srednjim stručnim školama u kojima nastavu iz historije imaju jednu godinu, pa na studij dolaze sa vrlo malo predznanja.

Na kraju treba reći da prilikom zapošljavanja, još uvijek zaposlenje prije nađe student historije koji je završio četvorogodišnji studij po predbolonjskom sistemu, na osnovu kojeg stiče zvanje profesora historije, od onog koji je završio trogodišnji dodiplomski studij sa kojim stiče opće zvanje. To navodi na zaključak da će trebati još vremena do bolonjski sistem studiranja u potpunosti zaživi. Za to je potrebno stvoriti određenje preduvjete, između ostalog i doraditi nastavne planove i programe. Prije svega potrebno je utvrditi nastavne oblasti na koje se nastavnik bira, a potom utvrditi koji sve predmeti spadaju u te oblasti, a koji ne. Pri tome svakako treba revidirati broj predmeta, jer je došlo do njihovog usitnjavanja.

Čini se da bi koncept studija četiri plus jedan bio adekvatniji od postojećeg tri plus dva, što je Odsjek za historiju svojevremeno i predlagao, ali nije prihvaćeno. Nastavnicima i saradnicima treba omogućiti više prostora za bavljenje naučnim radom, za šta opet treba obezbijediti odgovarajuća finansijska sredstva.

Da bi dobivali bolje kandidate za upis na studij historije treba pokrenuti aktivnosti za uvođenje većeg broja časova historije kako u osnovne tako i srednje škole.